

HOZZÁSZÓLÁS HELYETT

Kedves Tamás!
Köszönettel vettem leveledet s a mellékelt írásokat. Megtisztelő felkérésedre, miszerint vetném papírra a tárgyhoz kapcsolódó gondolataimat, csak e levéllel tudok reagálni, mert e formán túlmenően nincsenek kifejtendő gondolataim. Ezt némiképp röstellem, de végtére is nem vagyok sem bölcsész, sem esztéta.

Fejtő Ferenc cikkéről az író urak mindent elmondtak, ami mondható volt róla: nagyon udvariasan fogalmaztak, de azért — ha jól olvastam — szinte valamennyien egyetértettek abban, hogy amit Fejtő leírt, annak nem sok köze van a színházhoz — hogy én is udvariasan fogalmazzak. Mindezen túl összekeveri a nyelvi megformáltságot a költőiséggel, a konvenciót a törvénnyel, a „sein”-t a „sollen”-nel, hogy csak a legzavaróbb momentumokat említsem (1937 ide vagy oda).

Azt is írod leveledben, hogy „Ti, dramaturgok meg vagytok szólítva az írások többségében.” Tanácstalanul olvasom többedszerre is a szövegeket. Hol vagyunk megszólítva? Abban a jó tanácsban talán, hogy inkább kortárs magyar darabokkal kellene megbukni, nem amerikaiakkal

és franciákkal? Nem kívánom én azt a rendezőt egyetlen drámaíró honfitársamnak sem, aki a szerző nemzetisége alapján dönt egyik vagy másik dráma mellett. De ez, ugyebár, nem dramaturgi vagy dramaturgiai probléma. (Ami pedig a jogdíjat illeti: a százalék az százalék, akár forintban, akár devizában kell fizetni.)

De egyáltalán, érdemes-e bennünket mint dramaturgokat megszólítani? Sőt lehetséges-e? Lám, Kompolthy Zsigmond szerint máris az írók helyett ülünk a dramaturgiákon, ami ugyan csak részben igaz (lásd Szakonyi, **Eörsi** vagy a közelmúltban Spiró, Kornis példáját), de lehet, hogy tényleg nagy baj. De ez sem a dramaturgok hatásköre. A magam részéről mindenesetre inkább Forgách Andrással értek egyet, aki a rendezőegyeniségek s a körülöttük sertepertelő színházi emberek szerepét tekinti fontosnak. Meg azt, hogy „nyitottnak kell lenni”. Ami számomra, többek között, azt jelenti, hogy meg nem merném jósolni, vajon milyen műfajban, komédiában-e vagy tragédiában, versben-e vagy prózában fog elém vagy valamelyik kollégám elé kerülni legközelebb egy lenyűgöző magyar dráma, s annak költő lesz-e a szerzője vagy prózaíró, pártelnök

vagy esetleg egy élemedett korú háziasszony. Azt sem tudom, miről kellene szólniuk a leendő magyar drámáknak, hogy egy-egy színházban minél több befolyásos ember úgy érezze, mindeképp be kell mutatni őket. Arról már nem is beszélve, hogy aztán valamilyen (üzleti, művészi vagy mindkétféle) sikerük legyen.

Bizakodás is van a szívemben (meg metafizikai szorongás, olyasféle, amilyenről Nagy András írt), hogy ez a mi újkeletű szabadságunk sok mindenre lehetőséget ad már. Szabad honorárium és bemutató ígérete nélkül drámát írni, felkérés nélkül, belső kényszerből vagy baráti szóra (dramaturgéra, rendezőére stb.), olyan jól, hogy a színházak egymást tiporják az első bemutató jogáért. Szabad szponzort keresni, hivatásos vagy amatőr színészeket összetoborozni, műhelymunkát végezni stb. Szabad színiigazgatói állásokat megpályázni, dramaturgnak jelentkezni, nagy színésznőknek parádés szerepeket írni és így tovább. Aztán vagy lesz valami, vagy nem.

Nekem pedig mint egyik vagy másik színház tagjának szabad eldöntennem, hogy melyik magyar színdarabot ajánlom a munkatársaimnak, melyikért verem az asztalt is, ha kell. Vagy hogy melyik íróat igyekszem mindenáron megnyerni a drámaírásra. S aztán majd a munkatársaim eldöntik, kíváncsiak-e még a véleményemre.

Egyszóval bizakodó vagyok.

Kedves Tamás! Dönts saját belátásod szerint, hozzászóltam-e a témához, vagy csupán udvariasan lemondtam a felkínált lehetőségről.